

**Mario Galizzi,
Evangelij po Mateju
Eksegetsko-duhovni
komentar**

Slomškova založba,
Maribor 2010, 440 strani

Matejev evangelij je vse do koncila veljal za prvi evangelij Cerkve in je bil tako v liturgiji kot v teologiji najpogostejše razlagan. Velja za doktrinarni evangelij, ki dopolni in teološko izgradi narativno teološko pripoved o Jezusu in njegovih učencih v Markovem evangeliju. Za vsakega razlagalca je Matejev evangelij nelahek izziv, tako zaradi obsega kot zaradi načina podajanja vsebine, ki je močno judovsko obarvan. Italijanski biblicist Mario Galizzi je svojo nalogo izvrstno opravil, saj predstavlja tako kritično eksegetsko analizo besedil kot poglobljeno duhovno biblično razlago. Njegov pristop je svež in ustvarjalen, kljub temu pa ohranja tradicionalni katoliški pogled na "evangelista Cerkve".

Izhodišče Galizzijeve predstavitve evangelista Mateja je izjava v 13,52: *"Zato je vsak pismouk, ki je postal učenec nebeškega kraljestva, podoben hišnemu gospodarju, ki prinaša iz svojega zaklada novo in staro."* Avtorja prvega evangelija opiše kot judovskega kristjana – pismouka, dobro poučenega v Mojzesovi postavi in prerokih, ki je znal bolje od kogarkoli drugega primerjati *"novo in staro"*. Galizzi želi, da tudi bralec

njegovega komentarja stopi na pot Jezusovega učenca, ki ga bo vodila od branja do poslušanja Jezusovih besed, od poznavanja njegovega nauka do življenja po njem, od pismouka – izvedenca v postavi – do *učenca Kraljestva* – izvedenca v življenju po blagih. Učenec je poklican živeti drugačnost Kraljestva, ki ga oznanja Jezus (prim. 20,24-28), kar pa ni brez napora. Od vsakega učenca – in bralca evangelija – se pričakuje, da sprejme ta izziv. *"Če vaša pravičnost ne bo večja kakor pravičnost pismoukov in farizejev, nikakor ne pridete v nebeško kraljestvo"* (5,20), opozarja Jezus. Če učenec ni pripravljen preseči samega sebe, ne more razumeti sporočila blagrov. Učenec bo stalno soočen s pritiski okolice, da prevzame njihov način življenja in mišljenja. *"Vi ste sol zemlje ... ste luč sveta"* (5,13.14), kliče Jezus svojim učencem. Če učenci in bralci evangelija ne bi bili več sol, ki prežema in obvaruje pred gnilobo, sol, ki začini, vzame omlednost in daje okus, če ne bi bili več luč, ki odganja temo, luč, ki najde izgubljenost, ki daje pogled in lepoto, bi izgubili najlepšo vsebino in najvišje poslanstvo svojega življenja: pričevati za dobroto *"Očeta, ki je v nebesih"* (5,16).

Galizzi ubere nekoliko svojško pot pri razdelitvi evangelija. Glede na kriterije delitve besedila je namreč možno zagovarjati več vzporednih struktur v Mateju. Najbolj splošno spre-

jeta je delitev glede na tematske sklope in literarne kriterije na sedem enot. Matej naj bi se pri oblikovanju gradiva navezoval na Peteroknjižje in s tem tudi na literarni način pričeval za to, da je Jezusovo oznanilo dopolnitev postave. V jedru evangelija je pet enot, ki so sestavljene iz pripovedi in tematskih zbirk Jezusovih besed (*lógoi*) z nekim daljšim govorom. Izreki se osredinjajo na temo nebeškega kraljestva in se končuje s skoraj istimi besedami: *"Ko je Jezus končal te govore ..."* (7,28; 11,1; 13,53; 19,1; 26,1). Matej je dogodke in govore uredil in enakomerno razporedil, ne da bi pazil, kdaj in ob kakšni priložnosti je Jezus izrekel te ali one besede. Govora na gori Jezus gotovo ni povedal vsega hkrati. Tudi poročila o desetih čudežih, zbrana v poglavjih 8-9, dajejo vtis umetne zbirke. Vzporedno z rastjo dogajanja in napetosti z okoljem pri Mt napreduje tudi razvoj nauka o nebeškem kraljestvu. Gre za dobro premišljeno arhitekturo veselega oznanila o Kraljestvu, od prvega oznanila (4,23) do veličastne podobe o dopolnitvi in sodbi (25,31-46). Seveda tudi pripoved o Jezusovem rojstvu in otroštvu, posebno z veličastnim uvodom v obliki rodovnika (1,1-17), in pripoved o trpljenju in vstajenju spadata v celoto sporočila: na začetku je poročilo o rojstvu "kralja" (Mesije), na koncu pa se prihod kraljestva izvrši po Jezusovem trpljenju, smrti in vstajenju.

Prva pozornost komentatorja Matejevega evangelija je ves čas usmerjena v Jezusa kot osrednjega akterja vsakega evangelijskega odlomka. Matej želi predstaviti "celotnega Kristusa" - kot obljubljenega Mesijo in Božjega Sina, v katerem se je uresničilo najgloblje hrepenenje Izvoljenega ljudstva, da bi namreč bili Božje ljudstvo. To pa je hkrati hrepenenje vsega človeštva in vsakega posameznika - da bi bili čim resničnejši, čim pristnejši - čim bolj Božji. Vse teme evangelija izhajajo iz Kristusa. Ekleziologija, ki je v Mateju tako zelo temeljna, se rojeva iz kristologije in samo iz nje dobiva svoj pomen. Galizzi tako na podlagi dveh podobnih izrekov (4,17: "Od tedaj je Jezus začel..."; prim. 16,21) razdeli evangelij na dva odseka, ki zaokrožata postopno razodevanje Jezusove osebe in njegovega poslanstva. Prvi del (4,17-16,20) predstavlja Jezusa, ki oznanja nebeško kraljestvo. To oznanilo izziva: prebuja nasprotovanje Izraela, ki je zakrknil, z ene in rojeva novo izvoljeno ljudstvo, ki veruje, z druge strani. Drugi del (16,21-28,20) pa je osredotočen za trpečega Mesija. Nebeškega kraljestva ne vzpostavlja več oznanilo preko spreobrnjenja, ampak Mesijevo trpljenje, smrt in vstajenje.

Galizzi predstavi Matejev evangelij kot evangelij Kraljestva. Že na začetku evangelija Matej povzeto napove Jezusovo poslanstvo: "Učil je po nji-

hovich shodnicah in oznanjal evangelij kraljestva" (4,23). Jezusovo oznanilo je evangelij Kraljestva. Njegov nastop je najprej vesela novica, da se je izpolnilo prahrepenenje človeka po spravi (Mal 3,24). Zgodovina človeštva je zgodovina hrepenenja po pristnosti, po odnosu, po bližini, po sobivanju - po Bogu. Človek nima življenja iz sebe in ne svojega cilja v sebi. Evangelist Matej opisuje Jezusov nastop z očmi ljudstva, ki se je stoletja borilo za bližino z Edinim in Vsemogočnim. Razpenjalo mu je šotor, gradilo skrinjo, postavljalo tempelj, da je nekako priklenilo življenje na doseg svojih rok. Temeljno sporočilo njegovega evangelija zato predstavlja vrhunec in dopolnitev tega hrepenenja in je povzeto v oznanilu: v Jezusu je Bog v vsem in dokončno z nami (1,23), s konkretnim človekom, ki je poklican, da na konkreten način gradi njegovo kraljestvo na zemlji. Bog sam v Sinu vstopa k človeku in se mu ponudi kot moč, ki bo na nov način gradila odnose, ki so bili prevarani že v edenskem vrtu. Odpre mu pogled k Očetu ter mu s tem vrne dostojanstvo in sprejetost, da lahko vzklika: "Glejte, to so moja mati in moji bratje" (12,49), in da se lahko odzove vabilu: "Hodi za menoj!" Njegovo oznanilo ni beseda o prihodnosti, o nebeškem, temveč o sedanjosti, o konkretnem, o zemeljskem, kjer mora zavladati nebeško. Kraljestvo za Ma-

teja pomeni družbeno vpetost evangelijskega oznanila, pomeni konkretno realnost, v kateri človek uresničuje vse svoje duhovne, materialne in družbene potrebe. To je oznanilo upanja, da je mogoča alternativa obstoječi družbi. Alternativa, ki se ravna po logiki gorčičnega semena, ščepca kvasa - po logiki križa, to je po logiki ljubezni! To novo logiko ljubezni začne Jezus predstavljati že v svojem znamenitem govoru na gori (5,1-7,29). Matej ga predstavi kot povzetek in krono celotnega evangelija, kjer se razkriva, kdo je Oče, kdo je Sin, kdo je človek ter kaj je njegova moč in njegova prihodnost. V Jezusu se dopolni vsa postava, v njem dobi Božja beseda človeku svoja usta, svoj obraz in srce. Njegove besede niso gole zapovedi postave, ampak evangelij, niso visoke zahteve, ampak veselo oznanilo, da je On človekov brat, da je Bog Oče in da so si učenci Kraljestva med seboj bratje in sestre. Sprejetje tega oznanila, ki je dar Duha, odpira bralca za Besedo, ki spreminja življenje, za Besedo, ki očiščuje in osvobaja od greha, strahu in boleznim, daje vero, upanje in moč za življenje blagrov - za oznanjanje Kraljestva. Prepričan sem, da se bo lahko bralec Matejevega evangelija s pomočjo Galizzijevega komentarja lažje dokopal do tega spoznanja.

Maksimilijan Matjaž